

అష్టమ కిరణము

అద్వైతసిద్ధిసూక్తములు

బ్రహ్మశ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్య కృతము

ఆత్మపంచకము

శ్లో॥ నాహం దేహో నేంద్రియాణ్యంతరంగం

నాహంకారః ప్రాణవర్గో నబుద్ధిః ।

దారావత్య క్షేత్రవిత్తాదిదూరః

సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగాత్మ శివోహమ్ ॥ 1 ॥

తా॥ దేహము, జ్ఞాన కర్మేంద్రియములు, హృదయము, అహంకారము దశవిధ ప్రాణములు ఇవన్నియు నేనుకాను, భార్య సంతానము, భూమి, ధనము మొదలైనవానికి నేను సాక్షిగానున్నాను కనుక వానికి నేను దూరముగా నున్నాను. శాశ్వతమైన ప్రత్యగాత్మకంటే వేఱుగానట్టి శివుడే నేను.

శ్లో॥ రజ్జ్వజ్ఞానా ద్భూతి రజ్జ్వర్యభూతిహిః

స్వాత్మాజ్ఞానా దాత్మనో జీవభావః ।

ఆప్తోక్యాహి భ్రాంతినాశే స రజ్జు

రీవో నాహం దేశికోక్త్యా శివోహమ్ ॥ 2 ॥

త్రాటిని తెలియని దోషముచే ఆ త్రాడు పాముగా కనబడినట్లు ప్రత్యగాత్మయగు తన స్వరూపము నెఱుగకుండుటచే తాను జీవుడనెడు భావమేర్పడును. అప్తవాక్యముచే సర్పభ్రాంతి దూరమగుచుండగా అది త్రాడుగా యథార్థముగా కనబడును. అట్లే గురువాక్యముచే నేను జీవుడను కాననియు, చిదానంద స్వరూపియగు శివుడే నేనని యథార్థజ్ఞానము గలుగును.

**శ్లో॥ ఆభాతీదం విశ్వమాత్మ న్యసత్యం
సత్యజ్ఞానానందరూపే విమోహాత్ ।
నిద్రామోహ తస్యప్నవత్తన్న సత్యం
శుద్ధః పూర్ణో నిత్యఏక శివోఽహమ్ ॥ 3 ॥**

తా॥ సచ్చిదానంద స్వరూపమైన ప్రత్యగాత్మయందు మోహముచేత నీ ప్రపంచము మిథ్యగా తోచుచున్నది. ఆ ప్రపంచము నిద్రయందలి మోహము వలన తోచు స్వప్నమువంటిది. గనుక సత్యముగాదు. శుద్ధమై వ్యాపకమై నిత్యమై ఏకమైయున్న బ్రహ్మమే స్వరూపముగాగల శివుడు నేనైయున్నాను.

**శ్లో॥ మత్తే నాన్యత్కించిదత్రాస్తి విశ్వం
సత్యం బాహ్యం వస్తుమాయోపక్లుప్తమ్ ।
ఆదర్శాంత ర్భాసమానస్య తుల్యం
మయ్యద్వైతే భాతి తస్మాచ్ఛివోఽహమ్ ॥ 4 ॥**

తా॥ చిదానందస్వరూపియైన బ్రహ్మమునకు నాకంటే నితరముగా కొంచమైనను ప్రపంచములేదు. సత్యమైన బ్రహ్మము బట్టబయలుగానే యున్నది. అద్ధములో కనబడు వస్తువులె అద్వైత స్వరూపుడనగు నాయందు మాయ నా సన్నిధానమున క్లుప్తముగా తోచుచున్నది. అందువలన బ్రహ్మ స్వరూపియగు శివుడను నేను.

శ్లో॥ నాఽహం జాతో న ప్రవృద్ధో న నష్టో
దేహ స్యోక్తాః ప్రాకృతాస్సర్వధర్మాః ।
కత్తృత్వాది శ్చిన్మయస్యాస్తి
నాహంకారస్యైవ హ్యత్మనోమే శివోఽహమ్ ॥ 5 ॥

తా॥ బ్రహ్మమే నేనైయున్నందున నాకు జన్మవృద్ధి లయములులేవు.
ప్రకృతి సంబంధములైన సర్వధర్మములును దేహమునకే చెప్పబడును.
కర్తృత్వాదు లహంకారమునకే కలవు. చైతన్య స్వరూపాత్మనగు నాకులేవు.
కనుక శివుడు నేను.

శ్లో॥ నాఽహం జాతో జన్మమృత్యుకుతో మే
నాఽహం ప్రాణో క్షుత్తిపాసే కుతో మే ।
నాఽహం చిత్తం శోకమోహౌ కుతో మే
నాఽహం కర్తా బంధమోక్షౌ కుతో మే ॥ 6 ॥

తా॥ స్థూలశరీరము నేనుగాను గనుక జనన మరణములు నాకులేవు.
ప్రాణమయకోశము నేనుగాను గనుక, ప్రాణధర్మములగు ఆకలిదప్పులు
నాకు లేవు. చిత్తము నేను గాను గనుక, చిత్తధర్మములగు శోక మోహములు
నాకులేవు. అహంకారము నేనుగాను గనుక, అహంకార ధర్మములగు
బంధమోక్షములు నాకులేవు. (ఇయ్యూహవ శ్లోకము పైయైదు శ్లోకముల
సారమైనందున నిదితప్ప మిగిలిన యైదుశ్లోకముల కాత్మపంచకమనియు
అద్వైత పంచరత్నములనియు పేరు.)

నిర్వాణ షట్కము

శ్లో || మనో బుద్ధహంకార చిత్తాని నాహం
నశ్రోత్రం నజిహ్వా నచ ప్రాణ నేత్రే ।
నచవ్యోమ భూమిర్నతేజో నవాయుః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ || 1.

తా|| (1) మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము నేనుకాను. శ్రోత్రము, జిహ్వ, ప్రాణ నేత్రములును నేను కాను. పంచమహాభూతములుకూడ నేనుకాను. చైతన్యమును, ఆనందమును స్వరూపముగాగల శివుడనేనేను. శివోహం శివోహం.

శ్లో || న చ ప్రాణసంజ్ఞో నవై పంచవాయుః
నవా సప్తధాతు ర్నవా పంచకోశః ।
నవాక్పాణి పాదౌ నవో పస్థపాయుః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ || 2

తా|| (2) ప్రాణమనేపేరుగల వ్యానోదానసమాన ప్రాణాపాన మనబడు పంచవాయువులును సప్తధాతువులైన చర్మము, మాంసము, రుధిరము, మేధస్సు, ఎముకలు, ఎముకలయందలి నేయి, సన్నని నరములు ఈ ఏడు ధాతువులును, అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనంద మయమనెడు పంచకోశములును వాక్, పాణి, పాద, గుహ్య, పాయు రింద్రియములగు కర్మేంద్రియాలు నేనుకాదు. సచ్చిదానంద స్వరూపంబైన శివుడనే నేను. శివోహం శివోహం.

శ్లో || న మే ద్వేష రాగౌ నమే లోభమోహౌ
మదోనైవ మే నైవ మాత్సర్య భావః ।
నధర్మో నచార్థో నకామో నమోక్షః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ || 3

తా॥ (3) ద్వేషము, ప్రేమ, దురాశ, మోహములును, మద మాత్సర్య భావములును, ధర్మ అర్థ, కామ, మోక్షములు నేనుకాదు. చిదానంద స్వరూపంబైన శివుడనేనేను. శివోహం శివోహం.

శ్లో॥ న పుణ్యం నపాపం నసౌఖ్యం న దుఃఖం
నమన్త్రో నతీర్థం న వేదా న యజ్ఞాః ।
అహం భోజనం నైవ భోజ్యం నభోక్తాః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ ॥ 4

తా॥ (4) పుణ్య పాపములుకాని, సుఖదుఃఖములుకాని, మంత్ర తీర్థములు కానీ వేదములు, యజ్ఞములు, భోజనము భుజింపదగిన వస్తువు భుజించువాడును నేను కానేకాదు. చిదానందరూపుడనైన శివుడనే నేను. శివోహం శివోహం.

శ్లో॥ న మృత్యుర్నశంకా న మే జాతిభేదః
పితానైవ మే నైవ మాతా చ జన్మ ।
నబన్ధుర్నమిత్రం గురుర్నైవ శిష్యః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ ॥ 5.

తా॥ (5) మృత్యువు, సంశయము నేనుకాదు. నాకు జాతిభేదములు గాని మాతా పితరులుగాని, బంధుమిత్రాదులుగానీ గురువు శిష్యులుగాని నాకులేనే లేరు. చిదానంద రూపుడనగు శివుడనే నేను. శివోహం శివోహం.

శ్లో॥ అహం నిర్వికల్పో నిరాకార రూపః
విభూత్వాచ్చ సర్వత్ర సర్వేంద్రియాణామ్ ।
న చా సంగతం నైవ ముక్తి ర్నమేయః
చిదానందరూపః శివోహం శివోహమ్ ॥ 6.

తా॥ (6) వికల్పములులేని వాడను నిరాకారుడను సర్వేంద్రియములకు సర్వావస్థలకు అంటని విభుడనై షడ్విధ ప్రమాణములచేత తెలుసుకొనుడకు సాధ్యము కానివాడనై యుండునట్టి సచ్చిదానంద స్వరూపంబైన శివుడనే నేను. శివోహం శివోహం.

విజ్ఞాన నౌక

ఓం తపో యజ్ఞదానాదిభి శ్శుద్ధబుద్ధి
ర్విరక్తో నృపాదౌపదే తుచ్ఛ బుద్ధ్యా ।
పరిత్యజ్యసర్వం యదాప్నోతి తత్త్వం
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥ 1

తా॥ తపస్సు, యజ్ఞము, దానము మొదలైనవానిచేత నిర్మల బుద్ధిగలవాడై రాజరిక, ఉద్యోగాది పదవులందు తుచ్ఛభావము కలిగిన నిశ్చయబుద్ధిచేత వైరాగ్యవంతుడై సమస్త మానసిక ప్రపంచమును విడిచి ఏ తత్త్వమును పొందుచున్నాడో అనిత్యమైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ దయాలుం గురుం బ్రహ్మనిష్ఠం ప్రశాంతం,
సమారాధ్యభక్త్యా విచార్యస్వరూపమ్ ।
యదాప్నోతి తత్త్వం నిధిధ్యస్యవిద్వాన్
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥ 2

తా॥ విద్వాంసుడు (జ్ఞాని) ప్రశాంతుడైన, బ్రహ్మనిష్ఠావంతుడైన దయాళువగు గురువును భక్తిచేత బాగుగా పూజించి యదార్థమైన స్వరూపమును విచారించి నిధిధ్యాసమున నిలిచి దేనిని పొందుచున్నాడో అనిత్యమైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ యదానందరూప ప్రకాశస్వరూపం,
నిరస్త ప్రపంచం పరిచ్ఛేద శూన్యమ్ ।
అహంబ్రహ్మ వృత్తేకగమ్యం తురీయం
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

తా॥ ఆనంద స్వరూపియు చైతన్య స్వరూపియు నిరాకరింపబడిన ప్రపంచము గలవాడును. దేశకాలవస్తుకృత పరిచ్ఛేదములు లేనివాడు, అహంబ్రహ్మస్మియనబడు వృత్తియగు తురీయమును పేరుగల ఒకదానిచేతనే పొందదగినదియునునైన ఏ నిత్యమైన, శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మముగలదో అదియే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ యదజ్ఞానతో భాతి విశ్వం సమస్తం
ప్రణష్టం చ సద్యో యదాత్మప్రబోధే ।
మనోవాగతీతం విశుద్ధం విముక్తం
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

తా॥ దేనియొక్క అజ్ఞానమువలన సమస్త ప్రపంచమును తోచుచున్నదో, ఏ ఆత్మయొక్క ప్రబోధముచేత తక్షణమే నశించుచున్నదో మరియు మనోవాక్కుల కతీతమై, పరిశుద్ధమై, ప్రపంచమును పూర్తిగా విడిచినదైయున్న నిత్యమైన, శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాము.

శ్లో॥ అనంతం విభుం నిర్వికల్పం నిరీహం
శివం సంగహీనం యదోంకారగమ్యమ్ ।
నిరాకార మత్యుజ్జ్వలం మృత్యుహీనం
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥5

తా॥ అంతములేనిదియు, సర్వవ్యాపియు, వికల్పములులేనిదియు, కోరికలు లేనిదియు, మంగళస్వరూపియు దేనితోను కలియనిదియు, ఓంకారముచే పొందతగినదియు, రూపములేనిదియు, బాగుగా ప్రకాశించునదియు, చావులేనిదియునైన ఏ బ్రహ్మము గలదో అనిత్యమైన, శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ నిషేధేకృతే నేతినేతీతి వాక్యై
 స్సమాధి స్థితానాం యదాభాతి పూర్ణమ్ ।
 అవస్థాత్రయాతీత మద్వైత మేకం
 పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

తా॥ సమాధియందున్న వారియొక్క ఇదికాదికాదనెడు వాక్యముల చేత ఎప్పుడు నిషేధింపబడుచుండగా అంతటా నిందుకొని ప్రకాశించు నదియు, జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులకు అతీతమైనదియు, తనకంటే రెండవది లేనిదియు సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదములు లేనిదియునైన ఏ బ్రహ్మముగలదో అనిత్యమైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ యదానందలేశై స్సదానంద విశ్వం,
 యథాభాతిచాన్యత్తథా భాతి సర్వమ్ ।
 యదాలోచనే హేయ మన్యత్సమస్తం
 పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

తా॥ ఏ బ్రహ్మానందలేశముచే ప్రపంచము శాశ్వతానందము నొందు చున్నదో ఏ ప్రకారమున బ్రహ్మము ప్రకాశించుచున్నదో, బ్రహ్మముకంటే వేరైన సమస్త ప్రపంచమును ఆ ప్రకారముననే ప్రకాశించుచున్నది. అనగా బ్రహ్మము చైతన్యము ప్రపంచము జడము ఇట్లుండియు బ్రహ్మము సర్వవ్యాపక మైనందున జడమగు ప్రపంచమును చైతన్యమువలె ప్రకాశించుచున్నది. ఏ బ్రహ్మముయొక్క తలంపునందు వేరైన సమస్తము విడువదగినది. అనగా బ్రహ్మమే ఆనందస్వరూపి మనకు బ్రహ్మమునుండియే ఆనందము లభించు చున్నది. దీనిని గుర్తింపలేక ప్రపంచమునుండి ఆనందము లభించుచున్నదని భ్రమించినాము. యథార్థమును గనుగొన్న పిమ్మట ఆనందము బొత్తిగా లేని సమస్త ప్రపంచమును విడిచివేయవలయుననియు, ఆనందస్వరూపి

యైన బ్రహ్మమును పొందవలయుననియు కాబట్టి నిత్యమైన, శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మమే నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ యదానంద సింధౌ నిమగ్నః పుమాన్స్యా,
దవిద్యావిలాసస్సమస్త ప్రపంచః ।
తదానస్ఫురత్యద్భుతం యన్నిమిత్తం
పరంబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

తా॥ పురుషుడు ఏ బ్రహ్మానంద సముద్రమునందు మునిగిన వాడు అగునో అప్పుడు ఆ విద్యావిలాసమగు సర్వప్రపంచము తోచదు. జీవుడు బ్రహ్మానందమున మునిగినచో ఆ విద్యచే నేర్పడిన జగము తోచదు. ఇట్టి స్థితి అనుభవమునకు వచ్చినపుడెవరైనను ఆశ్చర్యపడుదురు. ఆ బ్రహ్మానంద స్థితియే నిత్యమై, శ్రేష్ఠమై ప్రకాశించు బ్రహ్మమును నేను అగుచున్నాను.

శ్లో॥ స్వరూపానుసంధానరూపాం స్తుతిం,
యః పఠేదాదరా ధృక్తి భావా న్మనుష్యః ।
శృణోతీహవా నిత్యముద్యుక్త చిత్తో,
భవేద్విష్ణు రత్రైవ వేదప్రమాణాత్ ॥

తా॥ ఏ మనుష్యుడు తన స్వరూపమైన బ్రహ్మాను సంధానమే రూపముగాగల స్తుతిని గౌరవముతో భక్తిభావమువలన పఠించునో వినునో ఈ లోకమున ఎల్లప్పుడు బ్రాహ్మీస్థితిని పొందుటకు ప్రయత్నించుచున్న చిత్తముగలవాడో అతడు వేదప్రమాణమువలన ఈ జన్మమునందే విష్ణువు అగును.

శ్రీ శంకరాచార్యకృత అన్నపూర్ణాష్టకమ్

నిత్యానందకరీ వరాభయకరీ సౌందర్య రత్నాకరీ
నిర్దూతాభిల ఘోరపావనకరీ ప్రత్యక్ష మాహేశ్వరీ ।
ప్రాలేయాచల వంశపావనకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 1.

తా॥ (1) తల్లీ! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! నీవు నిత్యానందప్రదాయినివి. సౌందర్యమునకు సముద్రమువంటిదానవు. శ్రేష్ఠులైన నీ భక్తుల భయము నుండి రక్షించుదానవు. సమస్తపాపములను తొలగించి పావనము చేయు దానవు. సాక్షాత్తు పరమేశ్వరివి. హిమనగాధీశుని వంశమును పావనము చేసినదానవు. కాశీపురమునకు అధిష్ఠాన దైవమునీవు. నీ ఆశ్రయము కొఱకు భక్తుడనగు నేను నీ దయను అర్థిస్తున్నాను.

నానారత్న విచిత్ర భూషణకరీ హేమాంబరాడంబరీ
ముక్తాహార విడంబమానవిలస ద్వక్షోజకుంభాంతరీ ।
కాశ్మీరాగరువాసితాంగ రుచిరే కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 2.

తా॥ (2) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరీ! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! నానావిధరత్న విచిత్రభూషణములతో అలంకరింపబడి హేమచ్ఛాయా స్థితమగు వస్త్రములు ధరించి, ముక్తాహారవిలంబిత మనోహరమగు వక్షస్థలముతో, కాశ్మీర చందనా సక్తాంగములతో ప్రకాశించుచున్న నీ ఆశ్రయము కొఱకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

యోగానందకరీ రిపుక్షయకరీ ధర్మైకనిష్ఠాకరీ
చంద్రారాసల భాసమానలహరీ త్రైలోక్యరక్షాకరీ ।

సర్వైశ్వర్యకరీ తపః ఫలకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణైశ్వరీ || 3.

తా|| (3) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణైశ్వరీ! నిన్ను నిత్యము అనుసంధానము చేయుటద్వారా యోగానందానుభూతిని కలిగించు దానవు, శత్రువినాశకారివి, ధర్మమునందే నిష్ఠను కలిగించుదానవు చంద్ర సూర్యాగ్ని తేజోకాంతులతో భాసించుదానవు. (త్రేతాగ్నులచే భాసించు దానవు) ముల్లోకము లను రక్షించుదానవు, సమస్త ఐశ్వర్యములను కలిగించుదానవు తపస్సాధనాఫలరూప సిద్ధిని కలిగించుదానవు. తల్లీ! నీ ఆశ్రయముకొఱకు నీ దయను అర్థిస్తున్నాను.

కైలాసాచలకందరాలయకరీ గౌరీ హ్యుమాశాంకరీ
కౌమారీ నిగమార్థగోచరకరీ హ్యౌంకార బీజాక్షరీ ।
మోక్షద్వార కవాటపాటనకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణైశ్వరీ || 4.

తా|| (4) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణైశ్వరీ! అనేక గుహలతో నొప్పుహిమగిరి ఆలయముగా కలదానవు. గౌరీ, ఉమా, శాంకరీ, కౌమారీ అనునామములతో పిలువబడుదానవు, వేదార్థములను దర్శింపజేయుదానవు ఓంకారమాతృకా బీజ స్వరూపిణివి. మోక్షద్వారముయొక్క తలుపులను సులభముగా తెఱువగలదానవు. తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొఱకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

దృశ్యాదృశ్యవిభూతి పావనకరీ బ్రహ్మాండ భాండోదరీ
లీలానాటక సూత్రభేదనకరీ విజ్ఞానదీపాంకురీ ।
శ్రీ విశ్వేశమనః ప్రమోదనకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణైశ్వరీ || 5.

తా॥ (5) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! దృశ్యా దృశ్య పుణ్యవిశేషముతో పావనము చేయగలదానవు. బ్రహ్మాండ భాండములను నీ ఉదరమునందుంచు కొన్నదానవు. మాయా విలసితమగు ఈ జగన్నాటకము నాడించు సూత్రధారివి. విజ్ఞానమను దీపాంకురముగా వెలుగొందు చున్నదానవు. విశ్వేశ్వరుని మనస్సు ఉల్లాసపరుచుదానవు. తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొరకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

అదిక్షాంత సమస్తవర్ణనకరీ శంభుప్రియే శాంకరీ
కాశ్మీరే త్రిపురేశ్వరీ త్రినయనీ విశ్వేశ్వరీ శ్రీధరీ ।
స్వర్గద్వార కవాటపాటనకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 6

తా॥ (6) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! అకారాది క్షకారాంత సమస్త వర్ణములతో కూడిన దానవు. నీవు శంభునికి ప్రియమైన దానవు. కాశ్మీరదేశమందలి త్రిపురేశ్వరివి. ముక్కుంటి దానవు, విశ్వము పాలించు ఈశ్వరివి. సమస్త సిరులను ధరించిన దానవు. స్వర్గద్వారము యొక్క తలుపులను సులభముగా తెలువగల సామర్థ్యము గలదానవు. తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొరకు నీ దయను అర్థిస్తున్నాను.

ఉర్వీసర్వజనేశ్వరీ జయకరీ మాతా కృపాసాగరీ
నారీనీల సమానకుస్తలధరీ నిత్యాన్నదానేశ్వరీ ।
సాక్షాన్మోక్షకరీ సదాశుభకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 7.

తా॥ (7) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! సమస్త భూ మండలమును జయించినదానవు. నీవు నీ భక్తులకు జయమునిచ్చు దానవు, మాతృమూర్తివగునీవు దయకు సముద్రమువంటి దానవు. సమస్త నారీ కుంతల నైల్యముతో సమానమైన దట్టమైన నల్లని వెంట్రుకలు కలదానవు.

నిత్యము నీ భక్తులుకోరిన అన్నమునిచ్చు దానవు. ఎల్లప్పుడు శుభముల నిచ్చుచూ సాక్షాత్తు మోక్షమును ప్రసాదించు దానవు తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొరకు నీ దయను అర్థిస్తున్నాను.

దేవీ సర్వవిచిత్ర రత్నరచితా దాక్షాయణీ సుందరీ
వామా స్వాదుపయోధర ప్రియకరీ సౌభాగ్యమాహేశ్వరీ ।
భక్తాభీష్టకరీ దశాశుభకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 8.

తా॥ (8) మాతా! కాశీపురాధీశ్వరా! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! దేవీ! సర్వ విచిత్ర రుచిర రత్నములచే ప్రకాశించు సౌందర్యరాశివి, నీవు దక్షప్రజాపతి కూతురవు నీ వామాంకము నందలి మధురస్తన్యమును గ్రోలుటచే భక్తులగు నీ బిడ్డల ఆక్రందనమును తొలగించి ఆనందమును కలిగించుదానవు తల్లీ! నీ ఆశ్రయముకొరకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

చంద్రార్యానల కోటికోటిసదృశా చంద్రాంశుబింబాధరీ
చంద్రార్కాగ్ని సమానకున్తలధరీ చంద్రార్కవర్ణేశ్వరీ ।
మాలాపుస్తక పాశసాంకుశధరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 9.

తా॥ (9) మాతా! కోటానుకోట్ల చంద్ర సూర్యగులకు సమానమైన ద్యుతి గలదానవు. చంద్రకిరణములవంటి చల్లని బింబాధరము కలదానవు, చంద్రసూర్య అగ్నిప్రకాశములకు తుల్యమైన కుండముల ధరించినదానవు, సూర్యచంద్రుల వర్ణములగు హిరణ్య రజిత వర్ణరూపముతో నొప్పుదానవు. అక్షరమాలను పుస్తకమును పాశమును అంకుశమును హస్తముల ధరించిన దానవు తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొరకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

క్షత్రత్రాణకరీ మహాభయకరీ మాతాకృపాసాగరీ
 సాక్షాన్మోక్షకరీ మహాభయకరీ విశ్వేశ్వరీ శ్రీధరీ ।
 దక్షాక్రందకరీ నిరామయకరీ కాశీపురాధీశ్వరీ
 భిక్షాం దేహి కృపావలంబనకరీ మాతాన్నపూర్ణేశ్వరీ ॥ 10.

తా॥ (10) తల్లీ! నీ కృప అనంత సాగరము వంటిది ఎల్లప్పుడు శుభము గలుగ జేయుదానవు. నీ భక్తులకు కలుగు బాధలనుండి రక్షించుదానవు సాక్షాత్తు మోక్షము నిచ్చుదానవు. నీ యెడగావించిన అపరాధమునకు నీ తండ్రియగు దక్షుని విలపింపజేసినదానవు. నీ భక్తులకు నిరామయ రూపమగు ప్రశాంతతను కలుగజేయుదానవు తల్లీ! నీ ఆశ్రయము కొరకు నీదయను అర్థిస్తున్నాను.

అన్నపూర్ణే సదాపూర్ణే శంకర ప్రాణవల్లభే! ।
 జ్ఞానవైరాగ్య సిద్ధ్యర్థం భిక్షాం దేహీ చ పార్వతీ ॥ 11.

తా॥ (11) తల్లీ! అన్నపూర్ణేశ్వరీ! నీవు శంకరప్రాణవల్లభవు జ్ఞానవైరాగ్య సిద్ధికొరకు నీదయా భిక్షను అర్థిస్తున్నాను.

మాతా చ పార్వతీ దేవీ పితా దేవో మహేశ్వరః ।
 బాంధవా శ్శివభక్తాశ్చ స్వదేశో భువనత్రయమ్ ॥ 12.

పార్వతీదేవీ! నీవు మాకు మాతవు పిత మహేశ్వరుడు శివభక్తులు నీ బాంధవులు భువనత్రయము నీ స్వదేశము.

ఇతి శ్రీ మచ్ఛంకరాచార్య కృతం అన్నపూర్ణాష్టకమ్ ॥

...

స్వారాజ్యము

స్వారాజ్యమును నీవు సంపాదనముజేసి సామ్రాజ్యమును బొందుజీవా
ప్రాచీన యోగ్యునకు మహాచమస్కుండు పరగబోధించెనె జీవా || 1.

హృదయకమలమునందు నేవేలయున్నట్టి అకాశమును దెలియుజీవా
అకాశముననున్న అమృత స్వరూపివై విలసిల్లెదవునీవు జీవి || 2.

జ్యోతిర్మయుండవై మణిమనోమయుడవై పురుషత్వమునున్న జీవా
పరమాత్మలో జేరు పద్ధతిని గురుమూర్తి కరుణతో దెల్లనేజీవా || 3.

ఆ మార్గమును నేను అనువుగా దెల్పెదను ఆదరంబున వినుముజీవా
రెండుదౌడల నిడిమిచోటు నవలంబించి కుచమువలె నున్నదేజీవా
అదియే హృదయాకాశమౌనంచు నీ విపుడు అనుభవంబున

దెలియుజీవా || 4.

దానికేశాంతంబు నెచ్చోటవిభజింప బడియున్నదో తెలియుజీవా
శీర్ష కపాలముల భాగించి బయటకును వెడలుచున్నదేమిజీవా || 5.

అదియెశబ్దబ్రహ్మ మదియింద్రయోనియౌ క్రమముగాదాటవే జీవా
పంచభూతంబులకు పంచస్థానంబులు పరగియుండును జూడు జీవా || 5

పంచస్థానంబులను క్రమముగా దాటేటి పద్ధతిన్ గనుగొనుము జీవా
వ్యాహృతుల నాల్గింటివైనంబు కనుగొనుము పరమాత్మనిష్ఠచే జీవా || 6

బ్రహ్మగ్నిలోనీవు పరగంగ నిల్చియును భూలోకమునుదాటుజీవా
వాయువందుననిల్చి వైరాగ్యమున భువర్లోకంబు దాటవేజీవా || 7.

జ్ఞానసూర్యుండవై బ్రహ్మతేజముచే సువర్లోకమును దాటుజీవా
బ్రహ్మమేనీవగుచు ప్రజ్ఞానమున మహర్లోకంబు దాటవే జీవా || 8.

స్వారాజ్య పట్టాభిషేకంబు నొందియును సంతోషమును బొందుజీవా
స్వారాజ్యమునగల్గు సామ్రాజ్యమెఱిగియును సంపాదనము జేయు జీవా ॥ 9

పదియంద్రియములకు ప్రభువైన మనసునకు ప్రభుడవై వెలిగెదవు జీవా ॥ స్వా॥
లోకమున్ నడిపించు వాక్కులన్నిటికిని అధికారివౌదువే జీవా
సర్వమున్ కనిపెట్టు నేత్రంబునకునీవు విభుడవై వెల్గెదవు జీవా ॥ స్వా ॥

వేదముల్విసునట్టి వీనులకు నెల్లపుడు రాజువై యుందువేజీవా
బుధులెల్ల గడియించు విజ్ఞానమునకీవు నాధుండవయ్యెదవు జీవా ॥ స్వా॥

ఇటువంటి స్వారాజ్య పాలనంబున నీవు ప్రఖ్యాతినొందవేజీవా
స్వారాజ్యభ్రష్టుడౌ నహుషుని గుర్తించి దుర్బుత్తి కినిబోకుజీవా ॥ స్వా ॥

దుర్బుత్తికినిబోవ స్వారాజ్యభ్రష్టత తప్పక నీకౌనుజీవా
స్వారాజ్య సామ్రాజ్యమున నున్న నీకింక బహుమంచి స్థితిగల్గు జీవా ॥ స్వా ॥

నీశరీరంబెల్ల నుండియునులేనట్టి సూక్ష్మంబు దొరుకునే జీవా
శాశ్వతంబైనట్టి ఆత్మయే నీవగుచు విలసిల్లు చుందువేజీవా ॥ స్వా ॥

ప్రాణవాయువుచేత బ్రహ్మైక్యభావమున పరగక్రీడింతువేజీవా
చలియించు నీమనస్సు నిశ్చలంబై యెప్పుడు ఆనందముననుండు జీవా ॥ స్వా ॥

సంపూర్ణమైనట్టి శాంతి సంప్రాప్తమౌ అమృత స్వరూపమున జీవా ॥ స్వా ॥

బ్రహ్మమేనీవౌదు వేమారకెప్పుడు బ్రహ్మనిష్ఠనువిడకు జీవా ॥ స్వా ॥

బ్రహ్మైక్యముననున్న భయములన్నియు బోవు భద్రముల్గల్గునే జీవా ॥ స్వా ॥

ఆనందప్రాప్తమౌ స్వారాజ్యమున నీకు శ్రీ గురువుబోధచే జీవా ॥ స్వా ॥

శుకయోగి పరీక్షిస్తాహారాజునకు

ముక్తిమార్గమును తెలుపుట

సీ॥ అంఘ్రిమూలమున మూలాధారచక్రంబుఁ

బీడించి ప్రాణంబు బిగియబట్టి

నాభితలముఁజేర్చి నయముతో మెల్లన

హృత్సరోజము మీదికెగయఁబట్టి

అటమీదనురమందు హత్తించి క్రమ్మఁ

దాలుమూలమునకుఁదఱిమి నిలిపి

మమతోభూయుగమధ్యంబు సేర్చి

దృక్కర్ణ నాసాస్యమార్గములు మూసి ॥

ఆ॥ యిచ్చలేనియోగి యెలమి ముహూర్తార్థ

మింద్రియానుషంగ మింతలేక

ప్రాణములను వంచి బ్రహ్మరంధ్రముచించి

బ్రహ్మమందు గలయుఁ బొరవేంద్ర ॥

బ్రహ్మాండ విచారము, మూలవిచారము, సప్తచక్రవిచారము నవచక్ర విచారము, హృదయకమల విచారము, ఏకస్థాన విచారముల పఠించి చక్కగా అర్థముచేసుకొన్న జ్ఞానమును జ్ఞప్తియందుంచుకొన్నవారికి సులభముగా అనుభవపరమైన ఈ పద్యభావము అర్థము కాగలదు. అనుభవమునకు సంబంధించినదని విజ్ఞప్తి.

బ్రహ్మనిష్ఠుడైన యోగియొక్క పృథ్వీస్థానయాత్ర ముగిసిన తర్వాత ఆపోస్థానయాత్ర ప్రారంభమగునపుడు, పెదవులు మొదలు కైవల్యంబగు

కంఠమువరకుగల హృదయకమలమునందు నీరే స్థానముగాగల నారాయణుడు నాలుకయను వటపత్రమునందు కైవల్యస్థానమున శిరస్సునుంచి ఓష్ఠముల వద్ద పాదముల బెట్టుకొని యోగనిద్రా సమేతుడైయుండు ప్రాదేశమాత్ర పురుషునిజేరి బ్రహ్మమేయగునట్టి యోగి ప్రయాణ అనుభవమును సూచించు వేదరహస్యముల దెలుపునట్టి పద్యము.

వివరణము :- ఆంధ్రములమున - ప్రాదేశమాత్రపురుషుని పాదములు - ఆపోస్థానమున ఓష్ఠములందు - అజ్ఞా - స్వాధిష్ఠాన చక్రములున్నవని ముందే నిరూపించియున్నాము. నవచక్రవిచార శీర్షికయందు సందర్భ సమన్వయమును బాగుగా గుర్తించాలి.

మూలాధారంబు పీడించి - బ్రహ్మాండవిచారమున మూలాధార చక్రమును, పృథ్వీస్థానంబగు ప్రాణమునందును.

మూలాధారమున ఈశ్వరుని చెప్పినపుడు, ఆపోస్థానమున “హ” కార స్థాన పశ్చిమ చక్రమునను అన్వయము.

“ప, ఫ, బ, భ, మ” ఈ ప వర్గము పలుకుచోటు అనగా పెదవులందు, అనగా ప్రాదేశమాత్ర పురుషునిపాదములందు అజ్ఞాచక్రమున మూలాధారమును గ్రహించాలి.

పృథ్వీ, మనస్సు, అహంకారతత్త్వము, బ్రహ్మపీఠము, స్థూలము, వీటి వ్యాహృతులకు స్థానమగు ఆపోస్థానమునందుగల అజ్ఞాచక్రము బంధింపబడును. పెదవులు కఱచుకొని పోవును.

హంసపృథ్వీస్థాన ప్రయాణము చాలించి సుషుమ్నా మార్గమున కైవల్యమున లీనమగు యత్రచేయుట యగుచున్నది. అపుడు బ్రహ్మగ్నిచే పెదవులనుండి ఆపోస్థానమంతయు వేడి కల్గును. ఈ అనుభవసూచనమే, ప్రాదేశమాత్ర

పురుషుని అంఘ్రిములమునగల మూలాధారచక్రము పీడించబడుట.
తర్వాత ప్రాణంబు బిగియబట్టి యనియున్నది.

“త, ధ, ద, ధ, న” జిహ్వోగ్రమున హంస - బుద్ధి, విష్ణువు, మహత్తత్వము, జలములదాటగా, జిహ్వోగ్రము సహజముగా చలించకుండ ఆగిపోవుట. ప్రాణముల బిగియబట్టుటయను సూచనయును, మణిపూరక సహస్రార చక్రముల దాటుటయునగును. నాభితలముజేర్చి - ప్రాదేశ పురుషుని నాభిశిఖా చక్రస్థానము ఇక్కడ అహంకార, రుద్ర, అవ్యక్త తత్వములు ఆత్మాగ్ని జ్వాలచే అహంకార రహితమై, అమర్మతము స్రవించుటచే మానవత్వము నశించి దైవత్వమున అమృతపానము చేయుచు తన్వయత్వమున “ట, ఠ, డ, ధ, న” ట వర్గంబగు ప్రాదేశపురుషుని నాభితలబు జేర్చిన సూచన యగుచున్నది.

నయముతో మెల్లన హృత్సరోజము మీదికెగయబట్టి -

ఆ పురుషుని హృదయకమలముమీదికి యనగా “చ, ఛ, జ, ఝ, ఞ” పలుకుచోటు హృదయకమల కేంద్రస్థానమే. యోగి సుషుమ్నా ప్రయాణమున హంస, నెమ్మదిగా ఒకదాని వెంబడి వరుసగా తనంతకు తానే - మార్జాల కిషోర న్యాయమున పోవుచుండును. అవిద్య, రుద్ర, అవ్యక్త మిశ్రమమైన చిదాభాస, పరబ్రహ్మ, శబలబ్రహ్మములు, వాయువు, మహాకారణముతో కూడిన చిత్త సంస్కారములు, సాక్షిత్వములున్నచో కొంత మాలిన్యముగా నున్నచో కమలకేంద్రమున హంసయున్నదని అనుభవమున తెలియవలెను.

దీనినిగూడ దాఠినందులకు గుర్తు చిత్తము పవిత్ర నిశ్చలమగుటయే గుర్తు - అటుమీద నురమందహాత్తించి - వక్షస్థలమున హత్తించి క, ఖ, గ, ఘ, ఙ పలుకుచోటు అనగా దేవునిలో లీనమగునట్టి శుద్ధజీవత్వమేర్పడునట్టి స్థితికి సూచనయని తెలియవలెను. క్రమమృతదాలుములమునకు దఱిమి -

కంఠమున ఉపజిహ్వాయందు - పశ్చిమచక్రస్థానమునకు, మాయ యున్నచో శుద్ధబ్రహ్మము శబల బ్రహ్మయగును. ఉపజిహ్వోగ్రమునకు తఱిమి మమతో భ్రూయుగ మధ్యంబుజేర్చి బ్రహ్మమే తాను గావలెననెడు ఇచ్చతో భ్రూయుగమధ్యము - కనుబొమలనడిమి చోటు అనగా సూర్యుడు బుద్ధి ఒకకన్ను, చంద్రుడు మనస్సు ఒకకన్ను నిశ్చయవృత్తి. సంకల్పవృత్తులు కనుబొమలు - నిశ్చయ సంకల్పముల మధ్యస్థానము విరామము లేక విశ్రాంతి - నిద్రకు పిమ్మట జాగ్రత్తకు ముందుండు స్థితియే భ్రూమధ్యము. ఇదియే చిత్త విశ్రాంతియగు బ్రహ్మానందకైవల్యము - హంస ఈ స్థానమున చేరగానే అచలహంసయై ఉదానము సహజకుఞ్జభకమగుటచే ఆకాశమై ద్వంద్వాత పరమశాంతిరూప ప్రత్యగాత్మకంటే వేఱుగాని బ్రహ్మం విశుద్ధ చక్రస్థిత ప్రాదేశమాత్ర పురుషుని శిరస్సైయున్నందున ఈ భ్రూమధ్యమందు హంస లీనమగుటచే స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ, మహాకారణములు వాక్కున స్థూలము, కర్ణమున సూక్ష్మము, నేత్రమున కారణము - ప్రాణమున మహాకారణ స్థానముల ముందే తెలుసుకొని యున్నాముగదా.

దృక్పర్జనాసాస్యముల మూయుటయనగా - తురీయాతీతమున లీనమైనపుడు ఈ నాలుగును జడములగుటచే వీటిని మూసినట్లగు చున్నది.

యిచ్చలేనియోగి - ఇహపర సుఖేచ్ఛలేనియోగి - ఆ బ్రహ్మానందముతో ముహూర్తార్థము = 24 నిమిషాలు అనగా ఒక ఘడియ 2 ఘడియలు ఒక ముహూర్తము.

ప్రాణములవంచి - బ్రహ్మరంద్రము చించి = ప్రాణమున సంచరించు ప్రాణముల నిష్ఠచే స్వాధీనముజేసుకొని పృథ్వీస్థానస్థిత వాయు సహాయమున వేదమును మ్రోయు బుద్ధియే బ్రహ్మరంద్రము. ఈ బుద్ధి తూర్పు ప్రయాణ మొనర్చెనేని సరస్వతియగును. పశ్చిమ ప్రయాణమొనర్చెనేని సుషుమ్న యందు మోక్షమునొందును, బ్రహ్మరంద్రముచిలచి = ఆజ్ఞా, సహస్రార, శిఖా, కర్ణిక పశ్చిమ చక్రములనబడు హృదయ పద్మవ్యాహమును భేదించి ప్రాదేశమాత్ర పురుషునిశిరస్సునందు కైవల్యమునలీనమై బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

భాగవతమున పురంజనోపాఖ్యానమునందు 131 వద్యం.

పరిపూర్ణ అద్వైతజ్ఞానమునకు సంబంధించిన అనుభవపరమైనది.

సీ॥ పద్మసంభవుడును భవుడును మనుకులసమితి

దక్షాది ప్రజాపతులును

నైష్ఠికులైన సనకస ముఖ్యమునులుఁ బులస్తండు

భృగువు పులహాడుఁ గ్రతువుఁ

నత్రి మరీచియు నంగిరసుండు నరుంధరీ

విభుడును రూఢిమెఱయు

బహుపుణ్యులే కడపలగాఁగల

బ్రహ్మవాదులు సందఱు వాక్కులకును ॥

తే॥ నేనయ నీశ్వరులై యుండియును సమగ్రగతిఁ

దపోయోగవిద్యా సమాధివర విచారులై

యుండియును సర్వసాక్షియైన

యాశ్వరుని వెదకియుఁగానరిధ చరిత ॥

తా॥ బ్రహ్మయు, శివుడును, పదునాలుగు మనువుల కులగుంపు - దక్షుడు మొదలగు నవబ్రహ్మలును, బ్రహ్మనిష్ఠగలవారైన సనకసనందనాది మునులును, పులస్తండు, భృగువు, పులహాడు, క్రతువు, అత్రి, మరీచియు, అంగిరసుండు, వశిష్ఠుడు, వీరెల్లరు బహుపుణ్యులై బ్రహ్మవేత్తలనిపించుకొని వైఖరీవాక్కులతో ప్రకాశించువారై ఈశ్వరులైయుండియు, సంపూర్ణబుద్ధితో తపస్సు యోగము, విద్య, సమాధి మొదలగు శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మవిచారము గలవారై యుండియును సర్వసాక్షియైన ఈశ్వరుని వెదకియు కనుగొనలేరు. వీరెల్లరు, తాము స్వస్వరూపమున సర్వసాక్షి సర్వద్రష్టయైన ఆత్మ స్వరూపులై యుండగా తమ్ముకాదని ఎక్కడనో వెదకిన దృక్స్వరూపమైన ఈశ్వరుడు (బ్రహ్మము) అన్యముగా కనబడునా? అది తామే అయినందున కనుగొనరైరి. అని భావము.